

APORTACIÓ AL PLANTEJAMENT DIDÀCTIC DE LES CIÈNCIES SOCIALS

A L'E.G.B.

Maria Lluïsa Blanco i Calero
Josep-Lluís Sebastià i Vidal

Les Ciències Socials a l'E.G.B. aplicades concretament a l'anomenada Segona Etapa o Cicle Superior, tenen un horari de tres hores setmanals segons la distribució del temps lectiu de les 25 hores de tasca docent amb els alumnes, d'acord amb les disposicions del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Seguint la normativa vigent, les classes s'han d'impartir en llengua catalana, i el text ha de complir les disposicions oficials i ésser aprovat pel Conseller d'Ensenyament, segons resa l'Ordre de 25 d'abril de l'any 1983.

Remarquem que en aquest treball solament tractarem les matèries pròpies de Geografia i Història dins les Ciències Socials, deixant els temes d'Educació Cívica i Ètica.

Escollírem unes aules de 7^è d'E.G.B. d'un col·legi públic de Tarragona per reflexionar sobre la didàctica i metodologia de les classes de Ciències Socials per tal d'analitzar quina és l'opinió dels mateixos alumnes davant els mètodes emprats, és a dir, quin és l'efecte que produeix en l'alumnat la tasca del docent.

La raó d'haver escollit aquest punt de reflexió és perquè pensem que és molt positiu que el professor, del nivell i matèria que sigui, de tant en tant s'autoanalitzi per tal de considerar si veritablement està oferint unes classes adients, o bé si està arribant amb els seus mètodes al conjunt dels seus alumnes.

Creiem que a nivells més inferiors és difícil de trobar una resposta el màxim d'equilibrada i sincera per part dels nois i

noies. Per aquest motiu hem volgut intentar-ho en un 7^è nivell perquè els alumnes són entre els 12-13 anys d'edat i tenen un sentit crític bastant clar, com una característica més de l'etapa adolescent en què viuen o comencen a viure.

- Didàcticament l'ensenyament de la Geografia és basat en:
- a) L'observació de la realitat. Per tant s'aplicaran mètodes intuïtius.
 - b) La localització dels fets. Temàtica que requerirà material didàctic variat.
 - c) L'explicació. Sistema que permetrà la comparació amb altres fets per tal de poder-ne deduir i induir les causes.

Metodològicament no pot estar allunyada dels interessos dels alumnes i en conseqüència no es pot oblidar l'edat dels estudiants a què va dirigida. A partir de 6^è curs és quan l'assignatura va adquirint un contingut més sistemàtic i científic.

La Geografia ha de tenir un sentit actiu, que els mateixos alumnes facin llurs esquemes, que captin de cadascun dels temes les idees principals per tal de facilitar després l'estudi de la matèria. Han d'observar els mapes, les gràfiques, les estadístiques... han d'entendre que cal fer-se seus aquests elements.

La Història té també uns aspectes didàctics que han d'ésser-hi molt presents:

- a) El sentit de canvi, és a dir, formar en l'alumne el sentit de la successió i de l'evolució històrica.
- b) La formació d'una consciència social que donarà suport a la percepció de les relacions humanes.
- c) El foment de la imaginació històrica per tal d'evocar el passat.
- d) La localització en el temps dels fets històrics per a analitzar-ne les conseqüències posteriors.

Metodològicament tenim el gran recurs d'aprofitar la curiositat dels alumnes com a punt d'iniciació històrica.

El sentit actiu de la Geografia també es manifesta en aquesta matèria, buscant d'aconseguir el domini de la confecció dels esquemes i donar suport així a un apartat de les Tècniques d'Estudi que en bona part els nostres alumnes encara no dominen.

Un aspecte de les Ciències Socials que no hem d'oblidar és el de la investigació de temes concrets que surten a les lliçons. D'aquesta manera "mouen" diccionaris, enciclopèdies, diaris, etc., i arriben a descobrir la connexió dels fets geogràfics i històrics dins el context social d'un país o d'una època determinada.

En un intent d'esbrinar l'opinió dels alumnes que reben l'assignatura de Ciències Socials, se'ls va repartir una enquesta amb els següents punts:

1. Valora la classe de Ciències Socials de 0 a 10 punts.
2. Raona el perquè de la nota que has posat.
3. Quins aspectes de l'assignatura consideres positius?
4. Quins aspectes consideres negatius?
5. Què hi suprimiries?
6. Què hi afegiries?
7. T'ha ajudat el fet de tenir la mateixa professora que el curs passat (7^è) i un sistema de treball semblant? Per què?
8. Quina opinió et mereix el llibre de text que fas servir?
9. Pots afegir-hi algun comentari o idees que consideris adients al tema de les Ciències Socials de 7^è curs.

Gràcies per les teves respostes.

De les preguntes de l'enquesta tan sols recollim aquí les opinions derivades dels apartats: 3,4, 5 i 6, considerant que els altres poden servir de material per a posteriors punts de reflexió sobre el tema.

La mostra és de 120 alumnes de 7^è nivell, 45 noies i 75 nois. No volem aportar unes dades purament estadístiques, però sí mostrar les respostes més significatives, les de freqüència més alta, per tal d'arribar després a unes conclusions.

Apartat 3. ASPECTES QUE CONSIDERES POSITIUS.	
Tots els coneixements que adquirim	65%
El sistema de fer les classes	8,3%
La professora	7,5%
Els treballs d'investigació	7,5%

Apartat 4. ASPECTES QUE CONSIDERES NEGATIUS.	
Cap	40%
L'exigència de la professora	5,8%
L'haver d'estudiar	20,8%
Els exàmens	5,8%

Apartat 5. QUÈ HI SUPRIMIRIES?	
Res	34,1%
L'exigència de la professora	2,5%
L'haver d'estudiar	15%
Els treballs	12,5%

Apartat 6. QUÈ HI AFEGIRIES?	
Res	33,3%
Amenitat	5,8%
Més temes d'història	4,1%
Més treballs d'investigació	18,3%

CONCLUSIONS.

Podem valorar en conjunt que la resposta de l'alumnat és molt positiva a les classes que reben de Ciències Socials aplicant els mètodes esmentats anteriorment. Malgrat tot, manifesten una postura de certa comoditat davant l'exigència del docent en els controls, proves, estudi de l'assignatura, aspec-

te que pot ésser motivat pel moment psicològic que viuen els nois i noies, i que els porta a manifestar una apatia davant l'esforç que suposa la tasca d'estudi.

El professor haurà de tenir molt present el tema de la motivació per a un estudi dels conceptes memorístics que ofereixi la matèria i facilitar al màxim les tècniques que han d'ésser a l'abast de tot estudiant.

Aporten les respostes, també, un criteri de valoració positiva en la investigació a la qual s'estan habituant cada vegada més. Aspecte que el professional ha de saber recollir com un dels objectius principals de la matèria, i alhora pot aprofitar-ho pel caràcter d'interdisciplinarietat que aporta.

Davant els nous plantejaments que el futur educatiu ens prepara, creiem que les Ciències Socials han d'oferir a l'alumne l'adquisició d'unes tècniques que li facilitin en primer lloc de saber què estudiar i com, i el gust de buscar per ell mateix el perquè dels fets que van configurant la societat i el món en què vivim.

Pensant en el repte d'integració internacional que esdevindrà, creiem que un dels conductes més adients per a arribar a l'esmentada integració pot ésser la profundització en el coneixement i estudi de la Geografia i Història dels pobles i nacions. Profundització que ha d'ésser tasca de professor i alumnes amb un caire de respecte davant la diversitat i de visió pacifista i humana dels diferents grups socials. D'aquesta forma no oblidarem el sentit de comunicació que es desprèn de totes les anomenades Ciències Socials.